

Вулиця 16 липня,
або Рівненський
«Арбат»

Рівненська державна обласна бібліотека

*Вулиця 16 липня,
або Рівненський «Арбат»*

Про що розповідають будинки вулиці

(Бібліографічний список літератури)

Рівне – 2012

Підготували: Стадницька Л. М., Демчук П. І.

Редактор Тирак З.М.

Передмова

Вулиця 16 липня у різні часи свого існування мала такі назви: вулиця Директорська, вулиця Галлера, вулиця Комуністична.

За часів царизму тут жили чиновники, місцева знать. На вулиці розташовувались – повітове казначейство, управління військового начальника, одно і рідко двоповерхові житлові будинки для заможних мешканців. Вулиця мала давню назву Директорська. Її минуле пов'язане з історією Рівненської чоловічої гімназії (пізніше реального училища), яка знаходилася поруч. Топонім «директорська» походить вочевидь, від будинку самого директора гімназії та помешкань її вчителів. Соціальне обличчя вулиці не змінилось і під час двадцятирічної окупації міста Польщею. Між першою та останньою назвою вулиці був величезний проміжок майже в півтора століття, коли її назва змінювалася в угоду політичній ситуації. У польський період історії Рівного, у ХХ ст. вулиця йменувалась вулицею Галлера – на честь польового генерала, який у 1918 р. сформував у Франції армію з польських полонених і воював з нею в Україні проти більшовиків. У радянський довоєнний час вулиця носила ім'я Леніна. В роки німецької окупації її знали як Кенінгсбергштрассе. Гауляйтер рейхскомісаріату Україна Еріх Кох походив із Східної Пруссії і мав тут свою резиденцію. У роки Радянської влади одержала вулиця назву Комуністична. Меморіальна дошка, встановлена на будинку № 4 свідчить про те, що тут в 1919–1920 рр. працював Повітовий ревком, який очолював боротьбу трудящих за перемогу влади Рад. На будинку № 26 у липні 1920 р. перебував оперативний відділ штабу Першої Кінної армії на чолі з С. М. Будьонним і К. Є. Ворошиловим, і відповідно в обох цих будинках розташовані в наші дні Рівненське єпархіальне управління і Духовна семінарія УПЦ та музична школа № 1.

На розі вулиць Комуністичної (нині 16 липня) і Калініна (нині Драгоманова) у вересні 1943 р. легендарний розвідник Микола Кузнецов разом з бойовими побратимами здійснив акти помсти над фашистськими сатрапами. Прикрасами вулиці стали будинки відділу залізниці, облміжколгоспбуду. На вулиці розташовані дві музичні школи (нині дитяча музична школа № 1) і художня дитяча школа (нині Рівненський військомат), швидка допомога «Червоний Хрест» (нині дитячий садок), два лікувальні заклади (нині Діагностичний Центр), Рівненська центральна міська бібліотека імені Володимира Галактіоновича Короленка (нині Гіпроград), міськом комсомолу (нині ОВІР), Палац піонерів (нині Духовна семінарія), радіокомітет, виставочний салон Художнього фонду, Українська приватна гімназія (нині медколедж), Рівненська дирекція залізничних перевезень Львівської залізниці, обласний відділ соціального забезпечення та інші установи. Свій початок вулиця 16 липня бере з майдану Незалежності (центральної площі міста), зокрема – від пам'ятника Мадонні.

Публікації про вулицю 16 липня

Вулицями міста Рівне : рек. спис. л-ри / уклад. Л. О. Грищук. – Рівне : Волин. береги, 2008. – 80 с.

С. 71. Вулиця 16 липня (Директорська, Комуністична) названа на честь знаменної дати – 16 липня 1990 р., коли Верховна Рада УРСР ухвалила Декларацію про державний суверенітет України.

Гупалюк В. Централізована бібліотечна система імені Володимира Галактіоновича Короленка – визначний культурний осередок міста Рівного / В. Гупалюк // Наукові записки : 155 років від дня народж. В. Короленка / Рівнен. обл. краєзн. музей. – Рівне : О. Зень, 2008. – Вип. 6. – С. 26-28.

Коротка історія створення бібліотеки та сьогодення у статті директора бібліотеки Вікторії Гупалюк.

Данілічева В. До історії шкільництв Рівного в міжвоєнний період (20-30-ті рр. ХХ ст.) / В. Данілічева // Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею : матеріали наук. конф. 25-26.10.2006 р. – Рівне : Волин. береги, 2006. – Вип.4. – С.206.

Про Рівненську українську гімназію (засновану у 1923 році).

Діагностичні центри: медико–біологічні аспекти діагностичного процесу: зб. наук. пр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Рівне, 2-3 листоп. 2007 р. / РОКЛДЦ ім. В. Поліщука. – Рівне : Волин. береги, 2007. – 244 с.

Збірник наукових праць науково-практичної конференції, приуроченої 50-річчю від дня народження засновника, першого головного лікаря Рівненського обласного лікувально-діагностичного центру Поліщука Віктора Миколайовича.

Їх іменами названі вулиці міста : реком. список л-ри. – Рівне, 2005. – 62 с.
Лисиця А. Місто Рівне : сторінки історії / А. Лисиця. – Рівне : Волин. береги, 2008. – 204 с.

С. 147. ...Коли велося будівництво Свято-Воскресенського (Олександрійського) Собору, частину державних коштів використав підрядник Іса Яполутер для власного збагачення і збудував собі поруч із Собором новий будинок (нині в ньому розміщується Єпархіальне управління і семінарія).

Місто дивної долі : Рівне очима хроністів та письменників : дайджест / ред.-упоряд. Л. Рибенко. – Рівне : Волин. береги, 2009. – 80 с.

У книзі простежується становлення нашого міста, використовуються як текстові матеріали – свідчення хроністів та письменників, так і ілюстративні матеріали.

Науково-практичний тижневик «Медичний вісник» // Медицина Рівненщини : інформ.-реклам. ілюстр. вид. – 2004.

У серпні 1998 р. побачив світ перший номер науково-практичного тижневика «Медичний вісник», засновником якого є Управління охорони здоров'я Рівненської облдержадміністрації. Газету засновано з ініціативи колишнього начальника управління охорони здоров'я члена Національної спілки журналістів України Віктора Поліщука. Редакційний колектив очолила Тетяна Полянська.

С. 257-285. Рівненський обласний клінічний лікувально-діагностичний центр імені Віктора Поліщука, створений з метою поліпшення рівня обстеження й

діагностики захворювання населення радіаційнозабруднених районів області за наказом МОЗ України від 28.06.1991р.

Несенюк М. Пам'ятники та назви вулиць // Рідне місто. Те, що пам'ятаю / М. Несенюк. – Рівне : ДМ, 2009. – С. 29 – 30.

У власних спогадах про місто, автор у даному розділі книги розмірковує про причини, в наслідок яких вулиця Леніна в Рівному стала у 1962 р. вул. Комуністичною.

Панасенко О. Рівненщина. Сторінки минулого : наук.-попул. навч. посіб. О. Панасенко. – Рівне : Будинок науки і техніки, 2001. – 313 с.

Посібник присвячений історичному розвитку території сучасної Рівненської області й охоплює період від часів феодальної роздробленості руських земель (XII ст.) до закінчення світової війни (1945 р.) Є схеми з зображеннями вулиць Рівного.

Пашук І. Меморіальні дошки у Рівному : історико-краєзн. довід. / І. Пашук. – Рівне : Рівнен. друк., 2008. – 76 с.

С. 45. Вміщено зображення, на якому напис : Поліщук Віктор Миколайович (4.XI.1975 – 2.XI.1999). Меморіальну дошку відкрито 2.11.2000 р. у фойє Діагностичного центру.

Поліщук Я. Рівне : мандрівка крізь віки : нариси історії міста / Я. Поліщук. – Рівне, 1998. – 196 с.

С. 59. Про своєрідний пам'ятник Божої Матері, освячення якого відбулося в 1770 р. на ринковому майдані в центрі міста.

С. 94. Про вулицю Директорську (друга назва – Гімназична). Саме ім'я вулиці вказувало, що тут мешкає директор гімназії – один з найвищих чиновників тогочасного повітового містечка.

С. 198. У місті існували: престижні вулиці, квартали для людей середнього достатку вулиці центру (в т.ч. вул. Галлера (16 липня) забудовувалися офісами та особняками...). Є фото вул. Директорської (16 липня).

Прищеп О. Вулицями Рівного : погляд у минуле / О. Прищеп. – Рівне, 2006. – 223 с. : іл.

С. 48-55. Є ілюстрації вулиці Директорської (16 липня). Є інформація про вул. Галлера, на якій знаходилася українська народна школа імені гетьмана Івана Мазепи (16 липня, 18). В будинку за адресою: 16 липня, 6 знаходиться Міграційно-реєстраційна служба Рівненської області. Є інформація про рівненську святиню (колону зі скульптурним зображенням Божої Матері). Є фото і листівка з зображенням колони Божої Матері.

Рычков П. А. Дорогами южной Ровенщины : от Корца до Пляшевой / П. А. Рычков. – М. : Искусство, 1989. – 175 с.

С. 48-74. Рівне та його околиці.

Рівне – 720 : від давнини до сучасності : в 2-кн. – Рівне : Волин. обереги, 2003.

У розділі «Місто зодчий, місто – солдат» є спогади про місто Рівне письменника Володимира Короленка «... мій погляд впав на фігуру Мадонни, яка стояла на своїй колоні високо в повітрі. Це була місцева святиня однакова для католиків і православних... Було в ній щось таке, від чого я відразу зупинявся, а через хвилинку стояв на колінах, без шапки... і хрестився, піднявши очі на мадонну».

У розділі «Пам'ятні місця» є відомості про Колону Божої Матері (старе та нове зображення скульптури). Є план м. Рівне виконаний придворним архітектором Тоушером (1765 р.), фото Директорської вулиці (1916 р.)

Рівненський обласний лікувально-діагностичний центр / Каф. діагностики та мед. інф-ки Терноп. мед. ін-ту ім. І. Я. Горбачевського. – Рівне, 1997. – 14 с.

В центрі м. Рівне, на розі затишних вулиць 16 липня і Драгоманова, знаходиться лікувально-діагностичний центр, який очолював Головний лікар В. М. Поліщук.

Сербін Г. П. Ровно : путівник / Г. П. Сербін. – Л. : Каменярь, 1989. – 70 [5] с. : [28] арк. іл.

В книзі є згадка про штаб військово-революційного комітету, який містився у буд. № 4 (16 липня) та оперативний відділ штабу містився у буд. № 26 (дитячої музичної школи). Про це нагадує меморіальна дошка (відкрита в 1950 р., реконструйована в 1884р., скульптор О. Євтушенко).

Смолин М. М. Житлові будівлі Рівного першої третини ХХ ст. у фондах Державного архіву Рівненської області / М. М. Смолин // Архітектурна спадщина Волині : зб. наук. праць. – Рівне : ПП ДМ, 2008. – С. 125-132.

Стаття присвячена аналізу архівних матеріалів, що розкривають особливості і стилістику забудови м. Рівного на початку ХХ ст. Житловий будинок в стилі модерну по вул. 16 липня (колишній військомат) та індивідуальний будинок в стилі конструктивізму по вул. Галера [12] є прикладами раціональності представленого стилю.

Столярчук Б. Й. Рівненській дитячій музичній школі № 1 імені М. В. Лисенка 70 : 1939-2009 : біогр.-бібліогр. довід. / Б. Й. Столярчук. – Рівне : О. Зень, 2009. – 196 с. – (Приват. колекція А. І. Дацкова).

У довіднику подаються короткі бібліографічні відомості про всіх викладачів, які працювали або нині працюють у цьому мистецькому закладі.

С.94. Про вулицю Директорську (друга назва – Гімназична). Саме ім'я вулиці вказувало, що тут мешкає директор гімназії – один з найвищих чиновників тогочасного повітового містечка.

Харват О. Рівне. На межі тисячоліть : [фотоальбом] / О. Харват. – Рівне : О. Харват, 2008. – 136 с.

С. 20-21. Є фото Колони Божої Матері початку ХХ ст. та фото цієї споруди збудованої в 2007 р. на тому ж місці поруч із Свято-Воскресенським Собором. Колона була знесена в 1952 р. Споруда була покликана оберігати спокій рідного міста.

С. 58-59. Є фото Палацу Піонерів, 60-их рр. ХХ ст. по вул. Комуністичній (16 липня). Є фото будинку, де сьогодні розміщується Рівненське єпархіальне управління та Рівненська духовна семінарія УПЦ Київського патріархату – вул. 16 липня, 4-А (2007 р.). Є фото будівлі початку ХХ ст. по вул. Директорській, № 6. Є фото будинку № 26 по вул. 16 липня, де нині (з 2008 р.) знаходиться Рівненська дитяча музична школа № 1 імені М. Лисенка. Поруч корпус Рівненського медичного коледжу (колишній будинок «мазепинки»).

Хитрий Ч. І. Минувщина Рівненщини – далека і близька / І. Ч. Хитрий. - Вид. 2-е, допов. – Рівне : Волин. обереги, 2010. – С. 367.

Фото будівлі № 6 по вулиці 16 липня служби громадянства і імміграції та реєстрації фізичних осіб Рівненської області (в минулому фашистській гебетскомісаріат у Рівному в 1941–1944 рр.). В радянські часи – Рівненський обком ЛКСМУ.

Матеріали з періодичних видань

Боровець І. Вулиця 16 липня [у Рівному] відсвяткувала іменини / І. Боровець // Ого. – 2010. – 23 лип. – С. 27.

Святкування 20-ї річниці проголошення Декларації про суверенітет України відбулося символічно на вулиці 16 липня. У січні 1991-го депутати Рівненської міськради першого незалежного скликання, затвердили назву вулиці 16 липня замість Комуністичної. Присутні на святі висунули ідею відзначати Свято вулиці.

Будз М. Жінка високої шляхетності : до 100-річчя від дня народж. [Л. С. Штіф, засновниці та першої директорки Рівнен. муз. дитяч. шк. № 1 ім. М. Лисенка] // Сім днів. – 2007. – 2 листоп. – С. 12.

Лідія Штіф залишила глибокий і значний слід у становленні та розвитку професійної фортепіанної школи на Рівненщині. Завдяки її організаторським здібностям в грудні 1939 почала функціонувати перша державна музична школа. До цього часу у місті існувало розрізнене приватне шкільництво: школи ім. К. Шимановського та С. Нементовського, благодійні класи при костелі, різні студії тощо. З 1939 р. й аж до відкриття в 1955 році Рівненського музичного училища, школа була єдиним культурно-мистецьким осередком в краї.

Бурчєня В. Божа Матір повернулася : [у Рівному відбулося відкриття колони Божої Матері (авт. скульптури В. Стасюк, архітектор Л. Закревський)] // Рівне вечірне. – 2011. – 26 лип.

[Відкрили пам'ятну дошку Георгію Кірпі] // Рівне вечірнє. – 2011. – 26 лип.

Г. Кірпа – колишній генеральний директор Держадміністрації залізничного транспорту України. Дошку встановили на фасаді будинку Рівненської дирекції залізничних перевезень Львівської залізниці на вулиці 16 липня, 17.

Гзило О. Чотири життя Палацу [дітей та молоді в місті Рівному] / О. Гзило // Без секретів. – 2005. – № 1 (січ.). – С. 7.

Практична історія цього закладу розпочинається 6-го березня 1940 р. Влітку цього року Палац вже працював. Спочатку Палац знаходився на вул. Соборній у буд. 3, де раніше був музей господарства Волині...

Дем'янчук О. Вулицями Рівного / О. Дем'янчук // Вісті Рівнещини. – 2006. – 17 берез. – С. 1.

Ільчук-Петрова О. Божа Матір знову охоронятиме місто : скульптура Божої Матері височитиме у центрі Рівного [яка загадково зникла у 1952 р.] / О. Ільчук-Петрова // Ого. – 2003. – 15 лип. – С. 1.

Киян Е. Свідки історії / Е. Киян // Зміна. – 1984. – 20 жовт.

Про вулиці та пам'ятні місця м. Рівне, які пов'язані з революційними подіями 1917-го року .

Музичний ювілей // Рівнен. газ. – 2004. – 28 квіт. – С. 4.

Найстаріший навчальний заклад – дитяча музична школа № 1 ім. М. Лисенка відзначає своє 65-річчя. Майже тисячу дітей навчають 111 викладачів, цікавим проектом стала дитяча опера М. Лисенко «Коза-дереза» у виконанні маленьких музикантів. Історія музичної школи ім. М. Лисенка багата на відомих випускників, котрі продовжують музичні традиції, виховують нове покоління.

Нові назви вулиць Рівного // Червоний прапор. – 1991. – 19 жовт. – С. 5.

Інформація про перейменування вулиці Комуністичної на вулицю 16 липня.

Первушевська І. Палацу Піонерів – 40 років / І. Первушевська // Зміна. – 1978. – 20 жовт.- С. 3.

У статті директор Палацу піонерів розповідає про діяльність закладу. На базі Палацу діє близько 160 гуртків, в яких навчається більше 2500 учнів. По праву Палац пишається гуртком художньої виставки, якому вже 22 роки і беззмінним керівником якого є Є. В. Ємельянова. Роботи членів цього гуртка експонувались на Виставці досягнень народного господарства (ВДНГ) СРСР. Відомий на всю Україну дитячий хор «Ровенські дзвіночки» (художній керівник Марія Гончарова) був лауреатом I Всесоюзного фестивалю самодіяльної художньої творчості трудящих.

Погонська В. Рівнян оберігатиме Божа Матір / В. Погонська // Сім днів. – 2003. – 18 лип. – С. 10.

Про встановлення колони Божої Матері – святині, яка колись обороняла мешканців м. Рівного, на розі вулиць 16 липня і Соборної.

Прищеп О. Міграційно-реєстраційна служба області – за адресою 16 липня, 6 / О. Прищеп // Вечірнє Рівне. – 1996. – 21 груд.

На початку 90-х рр. у будинок під номером 6, що на вул. 16 липня, вселилася міграційно-реєстраційна служба області. У 1912 р. тут працювала нотаріальна контора Петра Міцкевича. У 1922 р. в цьому будинку мав свою приватну практику лікар Олександр Виноградов. В 1926 р. після реконструкції власником будинку по вул. Галлера, 6 став Роман Могильницький, який працював лікарем в Рівненській приватній гімназії та народній українській школі імені І. Мазепи. Під кінець існування польського режиму на території України, лікарю загрожувало виселення. В радянський час Р. Могильницький був заарештований, подальша доля лікаря невідома. Сам будинок був націоналізований. Спочатку тут розташувався міський комітет КП(б)У, згодом міський комітет комсомолу. А от за німецької окупації тут

розміщувався гебітскомісаріат Рівного (так називалася окупаційна влада), який очолював доктор Беер. Нині, тут користуються послугами міграційно-реєстраційної служби області (вул. 16 липня, 6) ті громадяни України, які їдуть працювати або в туристичну подорож за кордон.

Прищеп О. Рівненська святиня : Вулицями старого міста / О. Прищеп
// Рівне вечірнє. – 1994. – 14 черв.

Про колону із скульптурним зображенням Божої Матері, що стояла на розі сучасних вулиць 16 липня і Соборної.

Снісаренко С. Це моє місто... а це в ньому я! / С. Снісаренко // Сім днів. – 2010. – 16 груд. – С. 16.

Колону, увінчану скульптурним зображенням Божої Матері, мешканці Рівного збудували двісті шістьдесят років тому під час страшної епідемії чуми. У 1856 р. пам'ятник реставрували, а біля його підніжжя запалили невгасиму лампаду. Колона Божої Матері – не лише найдавніша духовна пам'ятка нашого міста, шанована і католиками, і православними, вона залишається найдавнішою святинею, головним оберегом Рівного. У серпні 2003 р. на розі вулиць 16 липня і Соборної встановили майже точну копію пам'ятника – колону Божої Матері (скульптор В. Стасюк та архітектор Л. Закревський).

Тищенко О. 16 липня, або рівненський «Арбат» : [вулицями Рівного : вул. 16 липня] / О. Тищенко // VIP (Very important person). – 2005. – 9 сент. – С. 8 – 9.

Назва вулиці походить від дати 16 липня 1990 року, коли під тиском демократичних настроїв і перетворень у колишній Українській Радянській

Соціалістичній Республіці Верховна Рада прийняла в цей день Декларацію про державний суверенітет України. 30 січня 1991 р. члени виконавчого комітету Рівненської міської ради прийняли рішення про перейменування вулиці Комуністичної на вул. 16 липня.

Туз В. З любов'ю до краси / В. Туз // Червоний прапор. – 1987. – 8 лип. – С. 4.

Роботи учнів гуртка художньої виставки Палацу піонерів експонувались на Всесоюзних і республіканських виставках досягнень народного господарства. Лауреатами конкурсу художньої самодіяльності, що проводився в рамках II Всесоюзного фестивалю художньої творчості трудящих були: ансамбль бального танцю під керівництвом Л. Г. Куценко, ансамбль пісні і танцю «Дружба (художній керівник Н. В. Попова та Р. Л. Блуз), дитячий хор «Ровенські дзвіночки» (художній керівник М. П. Гончарова) та ін.

Хука О. Розповідають вулиці міста... : [про історію м. Рівне] / О. Хука // Червоний прапор. – 1985. – 23 черв.

Шишков В. Прапор над вулицею : [про вулицю Комуністичну в м. Рівне] / В. Шишков // Червоний прапор. – 1982. – 1 груд. – С. 3.

Це одна з старих вулиць центру міста. У роки радянської влади одержала нові назву – Комуністична.

Фірстова З. Для наших дітей : [до 15-річчя обласного Палацу піонерів] / З. Фірстова // Червоний прапор. – 1959. – 11 лип. – С. 3.

У статті директора Палацу піонерів йдеться про підсумок післявоєнного періоду діяльності закладу, який відновив свою роботу 9 липня 1944 р. На той час працювали 18 різноманітних гуртків, в яких займалися 600 дітей. Дівчата конструювали одяг та вишивали, а хлопчики – конструювали радіотехніку. Популярністю користувався драматичний гурток, який очолила професійна артистка В. О. Римша. Було поставлено 36 вистав для дітей. 10 років існує хореографічний колектив, яким керує педагог М. Ф. Павленко.

Щупак Ю. Тут народжуються їх мрії : [до 20-річчя Ровенського Палацу піонерів] / Ю. Щупак // Червоний прапор. – 1964. – 31 трав. – С. 4.

Про діяльність Палацу за 10 років, який став своєрідним міським, штабом юних. Тут відкритий клуб історії інтернаціональної дружби. Близько 700 юних рівненчан відвідували заняття 20 гуртків. Досвідчені вчителі навчали конструювати моделі літаків, створювати шахові партії, вишивати і малювати, співати і танцювати, фотографувати. Очолювала Палац піонерів З. О. Фірстова.

Якимович М. У бібліотеці імені Володимира Галактіоновича Короленка
: до 125-річчя від дня народження письменника відбулися заходи / М. Якимович // Червоний прапор. – 1978. – 26 лип.

* * *

Рівненський військомат
(дитяча художня школа)

Дитячий садок
(швидка допомога Червоний Хрест)

Медичний коледж
(українська приватна гімназія)

